

I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA „MIASTA GALICJI W DOBIE PRZEMIAN POLITYCZNO-USTROJOWYCH W LATACH 1772–1867. PRZESTRZEŃ – SPOŁECZEŃSTWO – WŁADZA”, KRAKÓW, 23 LISTOPADA 2017 ROKU

W dniu 23 listopada 2017 roku w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie odbyła się pierwsza edycja międzynarodowej konferencji naukowej pod tytułem „Miasta Galicji w dobie przemian polityczno-ustrojowych w latach 1772–1867. Przestrzeń – społeczeństwo – władza”. Została ona zorganizowana w ramach realizowanego w Instytucie Historii UJ projektu badawczego „Na styku kultur i narodów. Galicyjskie miasta i miasteczka w józefińskim katastrze gruntowym”, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki (konkurs Harmonia 8), zarejestrowanego pod numerem 2016/22/M/HS3/00163.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele polskich i ukraińskich instytucji naukowych. Prelegenci reprezentowali m.in. Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Politechnikę Rzeszowską, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Sanoku, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Lublinie i Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, a także Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie i Ukraiński Katolicki Uniwersytet we Lwowie.

Uczestników powitali dyrektor Instytutu Historii dr hab. Sławomir Sprawski, prof. UJ oraz kierownik projektu badawczego dr hab. Krzysztof Ślusarek. Po przywitaniu nastąpiła prezentacja projektu badawczego „Na styku kultur i narodów. Galicyjskie miasta i miasteczka w józefińskim katastrze gruntowym”, której dokonał dr hab. K. Ślusarek.

Konferencja była podzielona na trzy panele: władza, przestrzeń miejska i społeczeństwo. Obrady w panelu pierwszym rozpoczął prof. dr hab. Michał Baczkowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który przedstawił referat dotyczący materiałów wojskowych jako źródła do dziejów miast galicyjskich na przełomie XVIII i XIX wieku. Następnie dr hab. Krzysztof Ślusarek z Uniwersytetu Jagiellońskiego omówił przydatność materiałów podatkowych z lat 80. XVIII w. do badań miejskich. W dalszej kolejności referaty wygłosili badacze z Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie. Dr Rostyslav Melnyk omówił źródła do dziejów miast galicyjskich na przykładzie Trembowli. Ivanna Stadnyk scharakteryzowała księgi komunii wielkanocnej z kościoła dominikańskiego w Złotym Potoku jako unikatowe źródło do badania dziejów społeczności miejskich. Dr Bohdana Petryszak mówiła z kolei o przydatności materiałów wytworzonych w kancelarii ekonomicznej miasta Lwowa z ostatniej ćwierci XVIII wieku. Po referatach wygłoszonych przez

lwowskich prelegentów głos zabrał dr Łukasz Jewuła z Tarnowa, który na przykładzie Tarnowa i Ropczyc opisał proces eksploatacji i wyprzedaży miejskich realności Funduszu Religijnego na przełomie XVIII i XIX wieku. Na zakończenie tej części obrad głos zabrał dr Karol Dąbrowski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina, który przedstawił problem działalności justycjariuszy w miastach cyrkułu lubelskiego w okresie między 1797 a 1810 rokiem.

Po dyskusji i krótkiej przerwie kolejny panel, poświęcony kwestii przestrzeni miejskiej, rozpoczęła prof. dr Mariana Dolynska z Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu we Lwowie, która mówiła o metryce józefińskiej jako podstawowym źródle do odtworzenia historycznej topografii (krajobrazu kulturowego) galicyjskich miast, miasteczek i wsi. Następnie dr hab. Konrad Wnęk z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawił próbę rekonstrukcji przestrzeni małego miasta galicyjskiego w połowie XIX wieku na przykładzie Skawiny w świetle analizy geostatystycznej. Z kolei dr hab. Tomasz Kargol z macierzystego instytutu analizował socjotopografię mieszkańców Brodów w świetle metryki józefińskiej. Następnie dr Hubert Mąćik z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków w Lublinie omówił kwestię kasaty klasztorów na obszarze guberni lubelskiej w latach 60. XIX wieku i jej wpływ na zmiany przestrzenne w miastach. Panel zamknął dr Hubert Ossadnik z sanockiego Muzeum Budownictwa Ludowego, który w interesujący sposób zaprezentował galicyjski rynek jako nowatorski przykład realizacji małego miasteczka w przestrzeni muzealnej.

Sesję trzecią, poświęconą tematyce funkcjonowania społeczności miejskiej, rozpoczął dr hab. Jarosław Kita, prof. UŁ, który zaprezentował postulaty badawcze dotyczące badań nad społecznościami prywatnych miast i miasteczek Królestwa Polskiego w I połowie XIX wieku. Dr hab. Robert Lipelt z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sanoku wygłosił krótki wykład poświęcony stosunkom społeczno-gospodarczym Sanoka w świetle metryki józefińskiej. Z kolei dr hab. Grzegorz Zamojski, prof. PRZ wygłosił referat na temat Nowego Targu i jego mieszkańców w świetle metryki józefińskiej. Dr Rafał Obetkon z Pszczyny zaprezentował wykład o Bieruniu, Mikołowie, Mysłowicach, Pszczynie – miastach ziemi pszczyńskiej w świetle katastru karolińskiego z lat 1722–1727. Następnie dr Volodymyr Dolinovskyi z lwowskiego Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy omówił majątkowe i społeczne położenie mieszczan Oleska na podstawie inwentarza domów z 1789 roku. Ostatnim prelegentem był mgr Michał Kańkowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który zaprezentował kilka uwag na temat społeczności miasta Józefowa w świetle opisań urbarialnych z 1789 roku.

Pierwsza edycja konferencji „Miasta Galicji w dobie przemian polityczno-ustrojowych w latach 1772–1867. Przestrzeń – społeczeństwo – władza” była interesująca nie tylko dla prelegentów, lecz także dla słuchaczy, co uwidoczniło się podczas dyskusji. W jej trakcie poruszano szereg kwestii, ale największą uwagę dyskutanci przywiązywali do sposobu interpretacji metryki józefińskiej oraz wykorzystania źródeł katastralnych w badaniach przestrzeni miejskiej.

Michał Kańkowski

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

✉ Adres do korespondencji: michael.kankowski@gmail.com